

Joanna Kapłońska

Współczesne relacje polsko-tureckie : zarys problemu

Wschodnioznawstwo 7, 29-44

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joanna Kapłońska

Współczesne relacje polsko-tureckie. Zarys problemu

Wstęp

W 2013 r. planowane są obchody 90. rocznicy podpisania Traktatu Przyjaźni między Polską a Turcją. Trwają także intensywne przygotowania do obchodów 600. rocznicy nawiązania polsko-tureckich stosunków dyplomatycznych, które przypadają w 2014 r. Rocznica ta jest przykładem, że oba państwa w ciągu ostatnich sześciuset lat łączyły nie tylko silne więzi polityczne, ale także bliskie relacje handlowe i kulturalne, które wzbogaciły oba narody (stała obecność polskich filmów i zespołów muzycznych na międzynarodowych festiwalach w Turcji).

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie stosunków polsko-tureckich w charakterze relacji dwustronnych, dzielących ich sprzeczności i łączących sojuszy, a także przedstawienie dotychczasowego stanu badań, które dotyczą poruszanego tematu. Niestety, zarówno w Polsce, jak i w Turcji jest stosunkowo mało literatury na temat bilateralnych stosunków polsko-tureckich, a zwłaszcza na temat relacji Polski i Turcji od drugiej połowy XX w. Większość dostępnych w Polsce monografii lub opracowań dotyczy aspektów historycznych, głównie czasów sprzed odzyskania przez Polskę niepodległości i czasów ekspansji Imperium Osmańskiego. Oprócz tych pozycji historycznych i przewodników są jeszcze zbiory aktów normatywnych oraz umów dwustronnych i międzynarodowych, które łączą Polskę i Turcję i regulują ich stosunki od strony prawnej.

Dane statystyczne wskazują, że liczba ludności tureckiej w Polsce cały czas wzrasta (od kilku osób w latach 90. XX w. do 232 w roku 2012)¹, a przynależność do tych samych organizacji międzynarodowych (np. do Unii na rzecz Regionu Morza Śródziemnego), a także kandydowanie Turcji do Unii Europejskiej powoduje, że młodzi ludzie z Turcji bardzo często wybierają studia w Polsce (od kilku

¹ *Rocznik Demograficzny Polski*, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/rs_rocznik_demograficzny_2012.pdf (17 I 2013).

osób w roku 2002 do 302 osób w 2012 r.²). Z kolei w Turcji istnieje polska mniejszość narodowa tworząca Polonezköy, swoisty skansen Polski i promująca polskie wartości narodowe³.

Rys historyczny

Uwzględniając kontekst niniejszych rozważań niezbędnym wydaje się krótkie przybliżenie relacji polsko-tureckich sięgających wcześniejszych wieków. Po rozpadzie państwa Wielkich Seldżuków na jego miejscu pojawiło się nowe, Imperium Osmańskie. Po ostatecznym pokonaniu Cesarstwa Bizantyjskiego i zajęciu terenów w Azji Mniejszej, Turcy przeszli na kontynent europejski. Wobec zaistniałej sytuacji zaczął się odradzać ruch krucjatowy. Kolejni papieże nawoływali do wypraw przeciwko muzułmanom, którzy w ich wierze zagrażali chrześcijańskiej Europie. Na początku XV w. w Imperium Osmańskie uderzył Timur Chromy, który rozbił Turków w 1402 r. w bitwie pod Ankarą i spowodował tym samym dziesięcioletni okres zastoju państwa tureckiego⁴.

Jednak w latach 20. XV w. Turcy powrócili do polityki podbojów. Pod koniec XV w. prawie całe Bałkany i Grecja znalazły się pod panowaniem tureckim, a Imperium Osmańskie stało się uczestnikiem rywalizacji mocarstw w Europie. Ekspansja turecka stała się tym samym jednym z ważniejszych czynników sytuacji politycznej, jaka zaistniała wówczas w Europie. Polska najwcześniej ze wszystkich krajów chrześcijańskich nawiązała z Turcją kontakty dyplomatyczne⁵.

Po zdobyciu Konstantynopola celem Turków Osmańskich stał się podbój całej Europy lub przynajmniej zdobycie w niej dominującej pozycji. Krajami, które stały na drodze do realizacji wytyczonego celu były Polska i Węgry. Państwa te sprzymierzyły się przeciwko Turkom i zawarły w 1440 r. unię personalną w osobie Władysława Warneńczyka⁶. Rozpoczęła się wyprawa, na którą Polska wysłała skromne siły. Armia sułtana przeprowiła się przez Bosfor, a wojska królewskie znalazły się między głównymi siłami tureckimi. W efekcie w 1444 r. doszło do konfrontacji pod Warną, zakończonej klęską sił chrześcijańskich oraz śmiercią króla i legata. Zwycięstwo Turków zniweczyło osiągnięcia poprzedniej wyprawy królewskiej oraz wzmocniło tureckie szanse na ekspansję w Europie. Klęska ta i śmierć króla spowodowały wycofanie się Polski z aktywnej polityki prowadzo-

² *Rocznik Statystyczny Polski*, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/RS_rocznik_statystyczny_rp_2012.pdf (17 I 2013).

³ M. Heper, A. Oncu, H. Kramer (red.), *Turkey and the West. Changing Political and Cultural Identities*, London-New York 1993, s. 169.

⁴ E. J. Zürcher, *Turkey. A Modern History*, London-New York 2004, s. 64.

⁵ J. Tazbir, *Polska przedmurzem Europy*, Warszawa 2004, s. 93.

⁶ A. Feroz, *Turkey. A Quest for Identity*, Oxford 2003, s. 5.

nej na Bałkanach, głównie z powodu niechęci do kolejnego starcia z Imperium Osmańskim. W 1484 r. Turkom udało się zdobyć Kilię i Białogród, co przerwało drogi handlowe z Polski nad Morze Czarne⁷.

Rosnące zagrożenie ze strony Moskwy oraz nieuregulowana sytuacja na terenie Prus skłaniały polskich władców do prowadzenia polityki neutralności wobec Imperium Osmańskiego. Wyrazem tego było powstrzymanie się Zygmunta Staroego od ścisłej współpracy z Habsburgami podczas kolejnych tureckich najazdów na Węgry. Z drugiej strony kwestią, która mogła pogorszyć ówczesne relacje polsko-tureckie stały się spory z Chanatem Krymskim i Mołdawią, polskimi sąsiadami znajdującymi się w zależności lennejszej od sułtana. Inspirowane przez Imperium Osmańskie najazdy tatarskie miały przekreślić możliwość przyjscia przez Polskę z pomocą dla Węgrów. W 1533 r. Polska i Imperium Osmańskie zdecydowały się jednak na zawarcie pokoju. Turcy pod dowództwem Sulejmana Wspaniałego zdobyli Belgrad, a w 1526 r. roznieśli pod Mohaczem wojska Ludwika Jagiellończyka. Osiągnęli w efekcie całkowitą dominację na Bałkanach. W efekcie bezpotomnej śmierci króla Węgry zostały podzielone w 1541 r. na część habsburską i turecką⁸. Dawało to Turcji uprzywilejowaną pozycję groźnego sąsiada dla Polski, jednak stosunki tych dwóch państw układały się poprawnie, pomimo przegranej przez Polskę w 1497 r. sporu o Mołdawię.

W XVI w. zauważalne stało się zainteresowanie polskiej szlachty Bliskim Wschodem. Jego przejawem stało się sprowadzanie z Imperium Osmańskiego takich towarów jak biała broń, jedwab, odzież, dywany i przyprawy⁹. Orientalizacja nabrała szczególnie wyrazu w szlacheckim stroju i broni, co miało wpływ na późniejsze kształtowanie się tradycji sarmackiej. Wiek XVI minął zatem pod hasłem poprawnych stosunków polsko-tureckich. Problemem były jednak wciąż powtarzające się najazdy tatarskie na południowo-wschodnie ziemie polskie. Chan Tatarski był bowiem lennikiem sułtanów tureckich, a co za tym idzie działalność Tatarów Krymskich powodowała zatargi z Imperium Osmańskim.

Na przełomie XVI i XVII w. najazdy te zaczęły przybierać na sile, ze strony polskiej zaś nasilały się grabieżcze napady Kozaków, którzy zamieszkiwali południowo-wschodnie kresy Polski (tzw. Dzikie Pola). Wypadki kozackie na ziemie tureckie zaostrzyły stosunki polsko-tureckie. Sułtan twierdził, iż Polska powinna kontrolować Kozaków, którzy są poddani polskiego króla. Był to bezpośredni powód konfliktów, jakie miały miejsce w XVII w., jednak ważne było także wewnętrzne osłabienie Polski, które Imperium Osmańskie postanowiło wykorzystać.

⁷ P. D. Stachura, *Poland in the Twentieth Century*, London-New York 1999, s. 21.

⁸ N. Davies, *Heart of Europe. The Past in Poland's Present*, Oxford 2001, s. 259.

⁹ K. Górka-Sosnowska (red.), *Muslims in Poland and Eastern Europe. Widening the European Discourse on Islam*, Warsaw 2011, s. 170.

Z kolei sarmacka szlachta dążyła do konfrontacji z Imperium Osmańskim w myśl poglądów określających Polskę jako „przedmurze chrześcijaństwa”, które powinno obronić Europę przed inwazją ze strony islamu.

Potwierdzenie wyboru Stefana Batorego na króla w 1576 r. stworzyło możliwość włączenia Polski w działania skierowane przeciwko Imperium Osmańskiemu. Batory planował bowiem zerwać zależność lenną od sułtana¹⁰. Początkowo trudna sytuacja wewnętrzna po kontrowersyjnej elekcji, wojna z Gdańskiem, spory ze szlachtą oraz konflikt z Moskwą utrudniały przygotowania do walnego uderzenia w Imperium Osmańskie. Batory planował wyzwolenie Węgier, jednak unikał działań pochopnych. Przejawem tego była modernizacja armii oraz odmowa udziału w lidze antytureckiej w 1583 r. Królewskie plany ostatecznego zwycięstwa nad Moskwą, a następnie uderzenia w Imperium Osmańskie wspierał sam papież Sykstus V, jednak śmierć Batorego w 1586 r. uniemożliwiła realizację tych zamiarów¹¹.

W latach 30. XVII w. wzmocniła się w Polsce pozycja emigrujących z Imperium Osmańskiego Ormian. Ich obecność stała się czynnikiem, który intensyfikował handel z Imperium Osmańskim. Pod wpływem rzemiosła ormiańskiego w Polsce popularyzowały się wzorce wschodnie, szczególnie w ubiorze i orężu. Wówczas charakterystycznym symbolem stanu szlacheckiego stała się przejęta z Imperium Osmańskiego szabla, karabela¹².

Król Jan III Sobieski skupił się na uporządkowaniu i wzmocnieniu sytuacji wewnętrznej kraju, na arenie międzynarodowej zaś lawirował pomiędzy obozem habsburskim a francuskim. Na początku lat 80. XVII w., pomimo poparcia Francji, król zaczął się skłaniać do sojuszu z Habsburgami. Czynnikiem łączącym obie strony było bowiem Imperium Osmańskie, postrzegane jako wspólny wróg, a które zbierało siły do podboju państwa habsburskiego. W 1683 r. zawarty został układ polsko-austriacki, zakładający wzajemną pomoc na wypadek tureckiej napaści¹³. W 1683 r. armia turecka pod dowództwem wezyra Kara Mustafy zaatakowała Austrię i oblężyła Wiedeń. Król Polski zebrał armię i ruszył z odsieczą. W 1683 r. polska husaria zaatakowała ze wzgórza Kahlenberg, a to przesądziło o sukcesie koalicji antytureckiej. W 1684 r. utworzono sojusz Austrii, Wenecji, Polski i papieżstwa przeciw Turcji, nazywany Świętą Ligą¹⁴. Do końca XVII w. Imperium Osmańskie było w Polsce uważane za wroga¹⁵.

W XVIII w. w stosunkach polsko-tureckich nie dochodziło już do większych napięć charakteryzujących poprzednie wieki, jednak Polska wciąż miała wspólną

¹⁰ P. D. Stachura, *op.cit.*, s. 22.

¹¹ E. J. Zürcher, *op.cit.*, s. 10.

¹² K. Górka-Sosnowska (red.), *Muslims...*, s. 169.

¹³ N. Davies, *op.cit.*, s. 261.

¹⁴ *Ibidem*, s. 262.

¹⁵ A. Prażmowska, *Poland. A modern history*, London-New York 2010, s. 9.

granicę z Imperium Osmańskim, co niejednokrotnie wpływało na rozwój wydarzeń w Polsce. W XVIII w. stało się partnerem Polski. Turcy jako jedyny sąsiad nie uznali rozbiorów Polski¹⁶.

W czasie zaborów Imperium Osmańskie często postrzegane było jako kraj sprzyjający sprawie polskiej, potencjalny sojusznik i partner handlowy, a członkowie Centralizacji Lwowskiej liczyli na jego wsparcie w działaniach przeciwko zaborcom. Swych przedstawicieli w Imperium Osmańskim miały rządy powstańcze w latach 1830-1831 oraz 1863-1864. Wzmożoną aktywność ośrodków polskich na terenie Imperium Osmańskiego zaobserwować można również w okresach napięć turecko-rosyjskich. Wyrazem tego była działalność Hôtelu Lambert i utworzenie w 1855 r. Dywizji Kozaków Sułtańskich (w czasie wojny krymskiej), a także sformowanie Legionu Polskiego w roku 1877, podczas kolejnej wojny turecko-rosyjskiej. Wcześniej wysoką pozycję w armii tureckiej zdobył Józef Bem, który jako Murat Pasza został tureckim generałem. Na terytorium Wysokiej Porty trafił również Marian Langiewicz, dyktator powstania styczniowego, którego grób znajduje się na brytyjskim cmentarzu wojskowym Haydarpaşa w Stambule. Od 1920 r. Polska stale utrzymuje swoje przedstawicielstwo w Turcji.

Relacje polityczne

Obecnie Polskę i Turcję łączy 27 umów dwustronnych, spośród których dwie zawarto jeszcze w okresie międzywojennym. Pierwszą z nich jest Traktat Przyjaźni między Polską a Turcją podpisany w 1923 r. Traktat ten zawiera wyraźne deklaracje współpracy, przyjaźni i pokojowych zamiarów. Ustanowił on stosunki dyplomatyczne pomiędzy obydwojma państwami oraz zapowiedział zgodę na zawarcie Konwencji handlowej i nawigacyjnej oraz Konwencji osiedleńczej¹⁷. Przez wiele lat umowa ta stanowiła prawną podstawę stosunków wzajemnych. Układ o przyjaźni i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turecką zawarty w 1993 r. nie uchylił traktatu z 1923 r., ale do niego nawiązał. W nowym akcie prawnym podkreślono wagę przynależności obu państw do NATO i ich związków z Unią Europejską, a także poszanowanie dla prawa międzynarodowego (ze szczególnym uwzględnieniem Karty Narodów Zjednoczonych) oraz zasad wyznaczonych przez Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Paryską Kartę Nowej Europy. Ponadto nowy traktat zobowiązał państwa do współdziałania w zakresie promowania demokracji, sprawiedliwości i praw człowieka; wzajemnego poszanowania integralności terytorialnej

¹⁶ *Ibidem*, s. 10.

¹⁷ <http://isap.sejm.gov.pl/KeywordServlet?viewName=thasT&passName=Turcja> (2 XI 2012).

i nieingerencji w sprawy wewnętrzne; współpracy poprzez konsultacje w zakresie zwiększania bezpieczeństwa w regionie; popierania kontaktów między organizacjami społecznymi, politycznymi, gospodarczymi i kulturalnymi; oparcia relacji gospodarczych na zasadach rynkowych; współpracy w walce z przestępczością, a szczególnie terroryzmem¹⁸.

Z punktu widzenia współpracy politycznej na najwyższym szczeblu istotny jest Protokół o utworzeniu Stałego Komitetu Konsultacyjnego Wysokiego Szczebla między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turecką. Na mocy tego porozumienia państwa zobowiązały się do organizowania posiedzeń komitetu konsultacyjnego, zbierającego się w razie zaistnienia potrzeby, ale nie rzadziej niż raz do roku. Na miejsce spotkań przewidziano obie stolicy, Ankarę i Warszawę, w których konsultacje mają się odbywać na przemian. Komitetowi wyznaczono określone cele, takie jak ocena stopnia realizacji umów dwustronnych, ze szczególnym uwzględnieniem Układu o przyjaźni i współpracy z 1993 r.; ocena i czuwanie nad przebiegiem realizacji ustaleń podjętych w czasie oficjalnych wizyt; ocena postępu osiągniętego w poszczególnych wymiarach współpracy (polityczny, gospodarczy, naukowy) oraz wymiana poglądów na temat środków jego intensyfikacji. Umowa przewiduje też możliwość włączenia w zakres prac Komitetu zagadnień z zakresu wojskowości i obronności. Strony mają też za zadanie przedstawiać swój punkt widzenia na bieżące wydarzenia międzynarodowe i opracować bieżące środki współpracy regionalnej¹⁹.

Oprócz konsultacji odbywających się w ramach Komitetu Konsultacyjnego, organizowane są również oficjalne wizyty międzypaństwowe. Zauważalna jest ich stosunkowo niska częstotliwość, czego wytłumaczeniem może być zarówno czynnik geograficzny, jak i fakt, że Turcja i Polska nie są dla siebie głównymi partnerami politycznymi²⁰. Z drugiej jednak strony w ostatnich latach zaobserwować można pewne nasilenie kontaktów, zarówno na szczeblu głów państw, szefów rządów, szczeblu międzyparlamentarnym, a także próby nawiązania kontaktów między organami władzy sądowniczej. Świadectwem tej tendencji są spotkania, w ramach których Turcja wyraziła poparcie dla rozszerzenia NATO o Polskę (1997 r.), Polska podzieliła się doświadczeniem ze swoich negocjacji przedakcesyjnych z UE, oba państwa omówiły kwestię Iraku, poruszono zagadnienia bezpieczeństwa i perspektyw współpracy w zakresie dywersyfikacji dostaw ropy i gazu oraz podpisano deklarację o strategicznym partnerstwie (współpraca na

¹⁸ *Traktat Przyjaźni między Polską a Turcją*, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU-19240390407> (2 XI 2012).

¹⁹ *Protokół o utworzeniu Stałego Komitetu Konsultacyjnego Wysokiego Szczebla między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turecką*, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU-19970110060> (2 XI 2012).

²⁰ A. Feroz, *The making of modern Turkey*, London-New York 2003, s. 93.

płaszczyźnie politycznej, gospodarczo-społecznej, obronnej, kulturalno-naukowej, spraw konsularnych i prawnych, ochrony środowiska)²¹.

Polsko-tureckie stosunki konsularne uregulowane są szczegółowo dwustronną konwencją. Poprzedziło ją osobne Porozumienie między Rządem PRL a Rządem Republiki Tureckiej w sprawie zniesienia opłat za legalizację dokumentów handlowych, zawarte w 1970 r. w formie wymiany not. Wzajemne korzyści przyznane na szczeblu międzyrządowym zostały znacznie rozszerzone w Konwencji konsularnej między PRL a Republiką Turecką, podpisanej w 1987 r. Szczegółowo reguluje ona takie kwestie jak ustanawianie urzędu konsularnego; uzyskiwanie i cofanie exequatur; zagadnienia dotyczące osób pełniących urzędy konsularne (obywatelstwo); ułatwienia, przywileje i immunitety konsularne; wykonywania funkcji konsularnych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne²². W 2004 r. doszło do zawarcia Umowy o wzajemnym zezwoleniu na wykonywanie pracy zarobkowej przez członków rodzin personelu misji dyplomatycznej lub urzędu konsularnego państwa wysyłającego w państwie przyjmującym. Zestawienie tych trzech aktów prawnych dowodzi, że Polska i Turcja stopniowo rozszerzają zakres swobód w prawie konsularnym.

Tradycyjnie w parlamentach Polski i Turcji funkcjonują Grupy Przyjaźni, aktywnie działające na rzecz promocji stosunków obu państw (w 2009 r. miała miejsce wizyta w Turcji Polsko-Tureckiej Grupy Parlamentarnej). Jedną z form oddziaływania na relacje polsko-tureckie jest też zaangażowanie i działania podejmowane przez polskich parlamentarzystów. Wyrazem tego jest istnienie w polskim parlamencie specjalnej grupy bilateralnej, Polsko-Tureckiej Grupy Parlamentarnej, w skład której wchodzi 31 posłów i senatorów. Ponadto polem aktywności parlamentarzystów mogą być spotkania międzynarodowych zgromadzeń parlamentarnych organizacji, których członkami są zarówno Polska, jak i Turcja²³.

Problemem, który budzić może zdrażnienia w stosunkach polsko-tureckich jest odmienne stanowisko w sprawie prześladowań Ormian w latach 1915-17. Kwestia ta stała się nawet przyczyną odwołania polsko-tureckich spotkań na szczeblu parlamentarnym w 2005 r. Stało się tak za sprawą przyjęcia przez Sejm uchwały potępiającej ludobójstwo popełnione na Ormianach. Spotkało się to z negatywną reakcją ze strony tureckiej, która każdorazowo obawia się podnoszenia tej kwestii i pozostaje nadal bardzo wrażliwa na terminologię używaną

²¹ 600 lat stosunków dyplomatycznych Polski i Turcji – spotkanie ministrów, [http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/prawo_miedzynarodowe/600_lat_stosunkow_dyplomatycznych_polski_i_turcji___spotkanie_ministrow_\(2_XI_2012\)](http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/prawo_miedzynarodowe/600_lat_stosunkow_dyplomatycznych_polski_i_turcji___spotkanie_ministrow_(2_XI_2012)).

²² Konwencja konsularna między PRL a Republiką Turecką, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19890510303> (2 XI 2012).

²³ [http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/prawo_miedzynarodowe/600_lat_stosunkow_dyplomatycznych_polski_i_turcji___spotkanie_ministrow_\(2_XI_2012\)](http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/prawo_miedzynarodowe/600_lat_stosunkow_dyplomatycznych_polski_i_turcji___spotkanie_ministrow_(2_XI_2012)).

w odniesieniu do wydarzeń z 1915 r., a stosowanie sformułowania „ludobójstwo²⁴” powoduje żywe reakcje Turcji²⁵.

Kwestia Cypru Północnego nie należy do głównych zainteresowań polskiej dyplomacji. Problem nabrzmiał jednak w 2002 r. w związku z turecko-greckim sporem o Cypr i jego przystąpieniem do UE. Zaistniały wówczas pewne obawy, że w związku z poparciem Turcji dla dalszego istnienia Tureckiej Republiki Cypru Północnego, Grecja mogła zablokować całe rozszerzenie UE zaplanowane na 2004 r., obejmujące Polskę.

Relacje gospodarcze

Pod koniec XX w. szczególne ożywienie stosunków polsko-tureckich zauważalne stało się w sferze gospodarczej. Przyczyną tego były dążenia do ustanowienia strefy wolnego handlu między obydwoma krajami na mocy umowy z 1999 r. Krok ten stanowił realizację zobowiązań wynikających z przynależności do Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu oraz członkostwa w Światowej Organizacji Handlu²⁶.

Najważniejsze kwestie gospodarcze uregulowane są odrębnymi porozumieniami. Zaliczają się do nich: Umowa handlowa z 1974 r.; Umowa o współpracy gospodarczej i technicznej z 1980 r.; Umowa o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji z 1991 r.; Umowa w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku z 1993 r.; Porozumienie o współpracy w dziedzinie techniki i przemysłu obronnego z 1994 r.; Umowa o współpracy

²⁴ Samo stosowanie pojęcia „ludobójstwo” jest niejednoznaczne i wzbudza kontrowersje, gdyż zgodnie z definicją Encyklopedii PWN jest to „termin stworzony przez polskiego prawnika R. Lemkina z ang. genocide, określający masowe zabijanie lub eksterminację grup ludzkich, przyjęty w prawie międzynarodowym po II wojnie światowej”; zaś zgodnie z Konwencją ONZ ws. zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa jest to „którykolwiek z następujących czynów, dokonany w zamiarze zniszczenia w całości lub części grup narodowych, etnicznych, rasowych lub religijnych, jako takich: a) zabójstwo członków grupy, b) spowodowanie poważnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia psychicznego członków grupy, c) rozmyślne stworzenie dla członków grupy warunków życia, obliczonych na spowodowanie ich całkowitego lub częściowego zniszczenia fizycznego, d) stosowanie środków, które mają na celu wstrzymanie urodzin w obrębie grupy, e) przymusowe przekazywanie dzieci członków grupy do innej grupy”. W potocznym rozumieniu jednak za „ludobójstwo” uważa się zbrodnię przeciwko ludzkości, która ma na celu wyniszczenie całych lub części narodów lub grup etnicznych, religijnych, rasowych, podczas gdy zarówno w języku ormiańskim, jak i tureckim w odniesieniu do tego wydarzenia stosuje się termin „rzeź” („rzeź Ormian” z orm. Մեծ Եղեռն – Medz Jeghern i tur. Ermeni Soykrımı).

²⁵ M. Benli Altunisik, O. Tur, *Turkey. Challenges of continuity and change*, London-New York 2005, s. 112.

²⁶ B. Lewis, *The emergence of modern Turkey*, Oxford 2001, s. 107.

w dziedzinie turystyki z 1997 r.; Umowa o współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach celnych z 1999 r. Świadczy to o szerokim zakresie regulacji stosunków gospodarczych, wynikającym z dużej wagi, jaką oba państwa do tej dziedziny przykładają. Wyrazem tego jest również wczesny termin regulacji poczynionych w tym zakresie.

Polska i Turcja nie są dla siebie głównymi partnerami gospodarczymi, jednak Turcja jest podstawowym partnerem handlowym Polski z regionu Bliskiego Wschodu. Wymiana handlowa między obu krajami wykazuje tendencję rosnącą, jednak przedstawiciele władz obu państw liczą na dalszą intensyfikację wymiany handlowej. W Turcji obecnych jest ok. 60 polskich inwestorów. Skupieni są oni głównie w branży handlowej, turystycznej, górniczej, energetycznej i obsłudze nieruchomości. Z kolei inwestycje tureckie w Polsce koncentrują się w sektorze handlowym, budowlanym, tekstylnym oraz obsłudze nieruchomości²⁷.

Pewien problem stanowią mogą bariery w dostępie do rynku tureckiego, jakie napotykać polscy przedsiębiorcy. Zalicza się do nich faktyczny zakaz importu bydła i mięsa wołowego, wysoki stopień protekcyjizmu w sektorze rolno-spożywczym, trudności w zdobyciu certyfikatów zdrowotnych dla opakowań dla żywności oraz wysoką akcyzę na importowane alkohole. Nie są to jednak przeszkody dotyczące wyłącznie Polski, ale wszystkich podmiotów gospodarczych z obszaru UE²⁸.

Rząd Polski docenia wagę Turcji jako rynku perspektywicznego dla polskiego eksportu i inwestycji, docenia rozmiary tureckiego rynku wewnętrznego (74 mln mieszkańców). Relatywnie tania, młoda i coraz lepiej wykwalifikowana siła robocza, perspektywa akcesji do UE i prowadzone w związku z tym reformy dostosowawcze, rozbudowane powiązania handlowe i kapitałowe z państwami UE, Azji Centralnej i Bliskiego Wschodu, strategiczne położenie dla tranzytu surowców energetycznych w kontekście roli Turcji w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego Europy, bogate zasoby naturalne i walory turystyczne oraz stale wzbogacany system zachęt inwestycyjnych składają się na atrakcyjność Turcji dla kontrahentów zagranicznych, w tym polskich²⁹. Pierwsze, polsko-tureckie, konsultacje gospodarcze odbyły się w 2011 r. w Ankarze, od tego momentu należy zaznaczyć duży postęp we wzajemnych stosunkach gospodarczych. UE, w tym Polska, wprowadziła ułatwienia wizowe dla tureckich przedsiębiorców, umożliwiające im wielokrotne przekraczanie granic Schengen. Część banków komercyjnych wprowadziła możliwość prowadzenia rozliczeń w polskich złotych i tureckich lirach, co znacznie obniża koszty wymiany handlowej.

²⁷ *Türkiye-Polonya'nın İlişkileri*, <http://www.mfa.gov.tr/-turkiye-polonya-siyasi-iliskileri.tr.mfa> (2 XI 2012).

²⁸ A. Carkoglu, B. Rubin (red.), *Turkey and the European Union. Domestic Politics, Economic Integration and International Dynamics*, London 2005, s. 209.

²⁹ *Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016*, Warszawa 2012, s. 12.

W 2012 r. odbyły się II polsko-tureckie konsultacje gospodarcze połączone z Polsko-Tureckim Forum Biznesu, które ma być polem do współpracy dużych polskich firm z firmami tureckimi. Partnerem Polsko-Tureckiej Rady Biznesu po stronie tureckiej jest DEIK – Rada Zagranicznych Stosunków Gospodarczych. Jej celem jest rozwój stosunków gospodarczych, handlowych, przemysłowych i finansowych w Turcji i za granicą. DEIK skupia przedstawicieli sektora prywatnego oraz przedstawicieli mianowanych przez Zarząd Unii Izb i Giełd Towarowych Turcji (TOBB), odpowiednika polskiej Krajowej Izby Gospodarczej. Polsko-Turecka Rada Biznesu będzie współpracować z DEIK celem wyselekcjonowania potencjalnych projektów dla polskich firm. Trwają rozmowy o wejściu Turkish Airlines do LOT-u³⁰.

W ocenie polskiej dyplomacji, w najbliższych latach jedną z głównych dziedzin rozwoju stosunków polsko-tureckich może być szeroko rozumiana sfera gospodarcza. Do argumentów przemawiających za tą hipotezą należą duże potrzeby tureckie w dziedzinie energetyki, górnictwa i ochrony środowiska. Towarzyszy temu dobre przygotowanie przedsiębiorstw i specjalistów z Polski, którzy niejednokrotnie przez lata wypracowywali swoją silną pozycję na rynku tureckim. Innym potencjalnym polem rozwoju współpracy jest ekspansja polskiego przemysłu obronnego, który do tej pory w Turcji nie inwestował. Ocenia się również, że wskazane byłyby dalsze działania na rzecz liberalizacji wymiany handlowej, jednak obecnie w dużej mierze leży to w kompetencji UE. Z kolei potrzeby polskie w dziedzinie infrastruktury stanowić mogą szansę dla inwestorów z Turcji. Przykładem takiego zaangażowania jest projekt budowy II linii metra w Warszawie z udziałem konsorcjum turecko-włoskiego. Regularne konsultacje z udziałem polskich i tureckich przedsiębiorców, przewidziane w Deklaracji o współpracy gospodarczej z 2009 r., mogą być kolejnym czynnikiem, który wzmocni współpracę gospodarczą między obydwojma państwami.

Relacje kulturalne

600. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a Turcją stwarza szansę na przypomnienie historycznych relacji obu krajów oraz nawiązanie nowych kontaktów naukowych, biznesowych, a także kulturalnych. Celem programu kulturalnego koordynowanego przez Instytut A. Mickiewicza było wzbudzenie zainteresowania polską kulturą oraz zbudowanie trwałych mechanizmów współpracy pomiędzy polskimi i tureckimi instytucjami kultury oraz środowiskami artystycznymi.

³⁰ *Międzynarodowe Targi Polska-Turcja*, http://www.ptcoc.eu/pol/index_pol.php#przetargi (12 II 2013).

Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Turcja 2014 – Promesa” jest częścią projektu Turcja 2014. Strategicznym celem programu jest zwiększenie zainteresowania polską kulturą w Turcji oraz podniesienie wiedzy tureckich odbiorców o Polsce poprzez prezentację najwartościowszych polskich dokonań artystycznych i kulturalnych oraz wzajemne poznanie i zbliżenie środowisk artystycznych i społeczeństw obu krajów. Realizacja zadania odbywa się na terytorium Republiki Turcji, w co najmniej jednym z następujących miast: Sztambuł, Ankara, Izmir, Bursa, Adana, Antalya, Diyarbakır, Eskişehir, Mardin, Mersin, Şanlıurfa (w uzasadnionych przypadkach realizacja zadania może zostać rozszerzona o inne niż wskazane powyżej miasta, jeśli projekt jest realizowany w ramach kluczowego festiwalu, biennale, targów lub innego wydarzenia cyklicznego, we współpracy z istotnym partnerem lokalnym). Budżet programu wynosi 4,5 mln zł (500 tys. zł jest przeznaczone na rok 2013, są to wyłącznie koszty związane z przygotowaniem do realizacji zadania; 4 mln zł jest przeznaczone na rok 2014, są to wyłącznie koszty związane z realizacją zadania w roku 2014; 25 tys. zł – minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania; 800 tys. zł – maksymalna kwota wnioskowanego dofinansowania)³¹.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego: państwowe instytucje kultury; samorządowe instytucje kultury; organizacje pozarządowe; podmioty prowadzące działalność gospodarczą; uczelnie artystyczne. W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań prezentujących i promujących kulturę polską na obszarze Republiki Turcji: prezentacji artystycznych w ramach znaczących tureckich projektów kulturalnych; zadań prezentujących polską kulturę, organizowanych lub współorganizowanych przez podmioty prawa polskiego, w tym zadań artystycznych oraz zadań z zakresu kultury o profilu edukacyjnym i/lub popularyzatorskim. Z programu wyłączone są zadania wydawnicze, zadania dotyczące digitalizacji i archiwizacji, archeologii, stypendia naukowe i staże.

Jako kwestia złożona i wielowymiarowa, polsko-turecka wymiana kulturalna stała się swoistą strategią ideologiczną i polityczną, a negatywna idea tureckiej „inności” zaczęła zanikać, zwłaszcza w obliczu nacisku na ramy instytucjonalne takiej współpracy, która przedkłada mobilność i wymiany międzynarodowe nad zamknięte formy regionalizmu. Dzięki tej dwustronnej współpracy, w Turcji daje się zauważyć silną, europejską obecność, zaś w Polsce coraz szersze zwalczanie dyskryminacji i dialog międzykulturowy.

Początki tureckiej polityki kulturalnej zawdzięcza się polskim artystom, którzy w ramach migracji zawitali do Turcji albo też się w niej na stałe osiedlili. Na obrzeżach Sztambułu, po azjatyckiej stronie cieśniny bosforskiej, w 1842 r. w połowie

³¹ *Turcja 2014 – Promesa*, <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/turcja-2014-ndash-promesa.php> (12 II 2013).

XIX w. założona została z funduszy Adama Czartoryskiego przez polskich emigrantów polska wioska Adampol (po turecku Polonezköy). Do lat 60. XX w. była to typowa wieś rolnicza, w której obok tureckiego używany był również język polski i pielęgnowane polskie zwyczaje. Obecnie jest to miejscowość o charakterze turystycznym. Wciąż mieszka tam ok. 500 osób polskiego pochodzenia, co stanowi ok. 30% miejscowej społeczności. Polonia w Turcji liczy ok. 800 osób, wliczając w to dzieci pochodzące z mieszanych małżeństw³². W Polsce w zasadzie nie istnieją większe skupiska ludności pochodzenia tureckiego, a wśród mniejszości zamieszkujących terytorium Polski Turków się nie wymienia.

Ponadto polskie zaangażowanie w pozyskiwanie unijnych dotacji i funduszy na utrzymanie zabytków zrodziło nie tylko zainteresowanie rządu Turcji kwestią kultury i jej dalszego rozwoju, ale też zwróciło tureckim władzom uwagę na korzyści płynące z UE. Kwestia ta dotyczyła nie tylko sektora prywatnego, jakim są wolni artyści i działacze kulturalni, ale także publicznego, który jest reprezentowany przez tureckie Ministerstwo Kultury i Turystyki i podbudowała pozycję Turcji na arenie międzynarodowej. Stało się to za sprawą przyciągnięcia na tureckie tereny zagranicznych inwestorów i artystów. Dzięki tym ruchom doszło do wymian pomiędzy polskimi i tureckimi artystami, których celami była przede wszystkim owocna współpraca obydwu państw (Polski, która już przynależała do UE i która dzięki swojemu doświadczeniu dawała Turcji przykład oraz Turcji, która postanowiła ubiegać się o unijne członkostwo) oraz uzyskanie pozwolenia na wzajemną realizację projektów poza granicami³³.

Od tamtej pory zarówno Polska, jak i Turcja samodzielnie wspierają niektóre z projektów dwustronnych, niezależnie od unijnej polityki kulturalnej. W tureckiej świadomości zrodziło się bowiem poczucie więzi z Europą i UE, a sztuka została postrzegana jako narzędzie komunikacji międzynarodowej. Przykładem tego jest Biennale w Stambule, które przyciągnęło uwagę i międzynarodowe środowisko poprzez pozytywne wyeksponowanie swojej egzotycznej atmosfery i rzeszy wschodzących artystów. Tamtejsza Fundacja Kultury i Sztuki regularnie organizuje Festiwal Muzyczny, Filmowy i Teatralny, na którym polscy reprezentanci są stale obecni i hojnie nagradzani³⁴. Polsko-tureckie stosunki kulturalne gwałtownie się rozwinęły, głównie dzięki właśnie takim programom rezydencyjnym, międzynarodowym wystawom, sympozjom i konferencjom.

W ramach przynależności obu państw do Rady Europy promuje się rozwój kulturowej tożsamości europejskiej i rozwój międzynarodowej współpracy. W 1954 r. Polska i Turcja podpisały Europejską Konwencję Kulturalną, która wytycza te cele i określa podstawy dla dalszego wspólnego działania i współpracy

³² *Historia Polonezköy*, http://www.polonezkoy.com/history_pl.html (2 XI 2012).

³³ M. Lind, R. Minichbauer (red.), *Europejskie polityki kulturalne 2015. Raport ze scenariuszami przyszłości publicznego finansowania sztuki współczesnej w Europie*, Warszawa 2009, s. 36.

³⁴ *Ibidem*, s. 113.

w dziedzinie kultury. Cele te są realizowane poprzez szczegółowo opracowane programy działań³⁵. Jednym z nich jest m.in. Eurimages – fundusz wspierający koprodukcje państw członkowskich w dziedzinie kinematografii (koprodukcja, dystrybucja filmowa i działalność kin prezentujących kinematografię europejską), którego podstawowymi celami są: wspieranie i zachęcanie do koprodukcji filmów kinowych i telewizyjnych; podkreślanie wspólnych korzeni i kultury; wykazywanie możliwości i konieczności opłacalnego inwestowania w sferę kinematograficzną, traktowaną jako sztuka i osiągającą komercyjny sukces.

W programie tym uczestniczą państwa, które nie mają możliwości uczestniczenia w unijnym programie Media II (Polska), państwa należące do funduszu Eurimages i korzystające z Media II (pozostałe państwa należące do UE), państwa należące jedynie do funduszu Eurimages (Bułgaria, Cypr, Czechy, Polska, Rumunia, Słowacja, Szwajcaria, Turcja, Węgry). W Polsce dwa kina są wspierane tym funduszem: „Muranów” w Warszawie i „Wanda” w Krakowie, a w Turcji dotację z tego funduszu otrzymał film „Cumhur Bey” w reżyserii Handana Ipekçi³⁶.

V Międzynarodowa Konferencja Badań Polityki Kulturalnej (ICCPR) miała miejsce w Stambule w 2008 r. Celem Konferencji było otwarcie pola do interdyscyplinarnej i międzynarodowej dyskusji na temat znaczenia, funkcji i wpływu polityki kulturalnej. Przez politykę kulturalną rozumiano promowanie bądź zakazywanie pewnych wartości i praktyk kulturalnych przez władze, korporacje, przedsiębiorstwa czy też podmioty prywatne. Tego typu polityka mogła być przejrzysta bądź niejasna albo definiowana w dwuznaczny sposób. ICCPR swoje zainteresowanie skoncentrowała głównie wokół zagadnień aktualnych, które w przyszłości mają zaowocować międzynarodową wymianą pomysłów i idei.

ICCPR 2008 nie podważyła wielości znaczeń, które narastają wokół pojęcia kultura ani nie wartościowała relacji pomiędzy nimi. Jednakże, chociaż przyjęła szerokie rozumienie pojęcia polityki kulturalnej, była skłonna traktować kulturę bardziej w znaczeniu komunikacji symbolicznej uwzględniającej wpływ mediów i sztuki oraz różnorodność narodowych i religijnych form ekspresji życiowej, mniej natomiast w antropologicznym, całościowym i uniwersalnym ujęciu.

Zakres zainteresowania uczestników Konferencji był ograniczony konkretnym czasem historycznym, aczkolwiek skupili się oni przede wszystkim na działaniach dotyczących współczesnego świata, co ma ułatwić owocną, międzynarodową wymianę poglądów. Strategia polityki kulturalnej przedstawiona została w szerokim zakresie. Prace poruszały się, m.in., wokół zagadnień strategii polityki kulturalnej w zestawieniu z dziedzinami takimi jak: globalizacja, religia, polityka, historiografia, ekonomia, czy dyplomacja. Zaprezentowane zostaną także strategie

³⁵ *Informator o polityce kulturalnej*, [w:] *Centrum Informacji Europejskiej*, s. 22, [http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/5C1A2848DFCFBB24C1256E7B00485ED0/\\$file/inf08.pdf](http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/5C1A2848DFCFBB24C1256E7B00485ED0/$file/inf08.pdf) (2 XI 2012).

³⁶ *Ibidem*, s. 29.

rozwoju polityki kulturalnej oraz relacje międzynarodowe. Konferencja była adresowana do wszystkich, którzy są zainteresowani tym, w jaki sposób i dlaczego różne podmioty usiłują kształtować wartości i praktyki kulturalne społeczeństw i jednostek.

Traktatową podstawę wymiany kulturalnej stanowią przede wszystkim dwa akty prawne: Umowa o współpracy w dziedzinach nauki, oświaty i kultury z 1990 r. i Program realizacji jej wykonania z 2003 r. Strony zobowiązały się w nich do stworzenia warunków ułatwiających rozwój stosunków kulturalnych poprzez pomoc w organizacji wizyt artystów; zwiększania dostępu do placówek kulturalnych; tworzenia programów stypendialnych; wspierania kontaktów pomiędzy szkołami; inwentaryzacji zabytków polskich w Turcji i tureckich w Polsce; wspierania przekładów dzieł literackich³⁷. Podkreślono również szczególną rolę postaci Adama Mickiewicza, którego muzeum znajduje się w Stambule. W 2005 r. placówka została wyremontowana, a w jej ponownym otwarciu brał udział polski minister kultury i dziedzictwa narodowego.

Zakończenie

Polska jest krajem europejskim o chrześcijańskiej tradycji z 89,8% katolików i jednolitością etniczną (97%)³⁸. Turcja zaś jest krajem azjatyckim położonym częściowo na kontynencie europejskim (3% powierzchni) z muzułmańskim społeczeństwem (99,8%) i 20% mniejszości narodowych³⁹. Oba państwa współpracują w ramach polityki obronnej (oba przynależą do NATO), gospodarczej (unia celna) oraz kulturowej. Czynnikiem łączącymi oba kraje są aspiracje w dążeniu do integracji europejskiej, w przypadku Turcji wcześniej sformułowane, jednak w przypadku Polski szybciej i w większym stopniu zrealizowane. Turcja złożyła wniosek o status państwa stowarzyszonego ze Wspólnotami Europejskimi w 1959 r., zaś Polska weszła w skład UE w 2004 r. Obecnie Polska, jako członek UE, jest jednym z kilku państw, które oficjalnie wspierają Turcję w jej dążeniach do akcesji. Polska polityka zagraniczna jest w tym wymiarze konsekwentna, a deklaracje w tej sprawie składał zarówno prezydent, premier, jak i minister spraw zagranicznych. Z drugiej strony, w wyniku sytuacji geopolitycznej kształtującej się w realiach zimnowojennych, Turcja o wiele prędej weszła w skład potężnej

³⁷ *Program realizacji umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Turcji o współpracy w dziedzinach nauki, oświaty i kultury*, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20040410383> (2 XI 2012).

³⁸ *CIA – The World Factbook: Poland*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pl.html> (11 III 2013).

³⁹ *CIA – The World Factbook: Turkey*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html> (11 III 2013).

euroatlantyckiej struktury polityczno-wojskowej, jaką jest NATO. Stało się to w 1952 r., natomiast Polska dołączyła do NATO w 1999 r. Obydwa kraje pozostają członkami takich organizacji jak Rada Europy, Światowa Organizacja Handlu, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Oba państwa są także członkami pierwotnymi Organizacji Narodów Zjednoczonych⁴⁰.

Stosunki polsko-tureckie mają bardzo silne historycznie i barwne korzenie, bowiem ich oficjalne nawiązanie nastąpiło już w XV w. Przez długie lata Polska graniczyła z Imperium Osmańskim, które jako jedyne nie uznało rozbiorów Polski. W XIX w. wielu polskich powstańców listopadowych, styczniowych i weteranów wojny krymskiej zbiegło do Turcji, a wielu polskich oficerów służyło w tureckiej armii. Polska mniejszość narodowa osiedliła się po anatolijskiej części Stambułu i założyła Adampol (po turecku Polonezköy), polską wioskę, w której praktykuje się polskie zwyczaje i obowiązuje język polski.

Wzajemne racje regulują umowy dwustronne (polityczne, gospodarcze i kulturowe) oraz umowy międzynarodowe, których przestrzeganie wynika z przynależności obu państw do tych samych organizacji międzynarodowych (m.in. ONZ, NATO, Rada Europy). Etap współpracy gospodarczej rozpoczął się w 2004 r., gdy wraz z przystąpieniem Polski do UE, Polska i Turcja znalazły się w jednej unii celnej. Nadal oba państwa pozostają w dobrych relacjach politycznych. Wyrazem tego były wypowiedzi przedstawicieli tureckiego rządu, którzy wyrażali swoje nadzieje w związku z polską prezydencją w Radzie UE. W 2010 r. w związku z katastrofą lotniczą pod Smoleńskiem władze Turcji ogłosiły żałobę narodową⁴¹. Jednak od drugiej połowy XX w. stosunki polsko-tureckie ograniczają się wyraźnie jedynie do oficjalnych wizyt państwowych, spotkań na szczycie i not zamieszczanych na oficjalnych portalach ministerstw. Wynikające z tego braki w literaturze przedmiotu oraz niski poziom stanu badań nad poruszonym zagadnieniem wskazują, że wciąż jest to temat otwarty, który czeka na swoje poruszenie i zbadanie, a wyniki badań na opublikowanie.

⁴⁰ J. Gerhards (red.), *Cultural Overstretch? Differences between old and new member states of the EU and Turkey*, London-New York 2007, s. 97.

⁴¹ T. Nas, *Tracing the Economic Transformation of Turkey from the 1920s to EU Accession*, Boston 2008, s. 153.

Summary

Joanna Kapłońska

Contemporary Polish-Turkish relations. Outline of the problem

The subject matter of the present article are the Polish-Turkish relations, their complexity, a review of historical events and the current appearance from a political, economic and cultural point of view. 600th anniversary of the establishment of diplomatic relations between the Polish and Turkey provides an opportunity to remind the historical relations between the two countries and make new intellectual, business, and culture contacts. Poland earliest of all Christian countries established diplomatic relations with Turkey. Poland and Turkey combined 27 bilateral agreements, two of which are included in the interwar period. At the end of the twentieth century revival of special Polish-Turkish relations became noticeable in the economic sphere. Furthermore, the Polish involvement in the acquisition of EU grants and funds for the maintenance of historic monuments not only gave rise to the Turkish Government interest of the issue of culture and its further development, but also turned the Turkish authorities attention to the benefits from the EU. Poland is the European country with the Christian tradition of 89,8% ethnic Catholics and uniformity (97%). Turkey is an Asian country and partly located on the European continent (3% of the surface) with the Muslim community (99,8%) and 20% minorities. Polish-Turkish relations have very strong and colorful historical roots, as their official establishment was already in the fifteenth century. For many years Poland bordered with the Ottoman Empire, which was the only state that has not recognized the partition of Poland. The aim of this article is to describe the Polish-Turkish relations as bilateral relations, the contradictions between them and merging alliances, as well as the presentation of the current state of research, which relate to the discussed subject. Unfortunately, both in Poland and in Turkey is relatively little literature on bilateral Polish-Turkish relations, and in particular on the relationship Polish and Turkey in the second half of the twentieth century.

Joanna Kapłońska – mgr bezpieczeństwa narodowego, doktorantka w Zakładzie Badań Wschodnich w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego